

KORTSLEHT

22.–24. november 2007

ökomessi erinumber

Mis leht on Kortsleht?

Kortsleht on üks pisikene taim, mille pilt on sellest lausest paar sentimeetrit kõrgemal. Aga mitte üksnes.

Kortsleht on ka ajakirjandusmaastiku mõõtude järgi umbes sama suur roheline leht, mis ilmub igakuiselt alates 2007. aasta juulikuust. Praeguseks on ilmunud neli korralist numbrit, järgmine tuleb detsembri alguses.

Suurem osa toimetuse liikmeist kuulub Eestimaa Roheliste sekka, samas ei kuulu leht EERile ega ole sellega otseselt seotud. Seni ongi Kortsleht levinud peaaegu ainult erakonna liikmete seas. Igas numbris käsitletakse ka EERI tegemisi, aga sugugi mitte ainult neid. Üldhuvitava roheline materjali hulk kasvab pidevalt koos lehetegijate hulga ja jaksuga.

Ökomessi erinumber on Kortslehe esimene samm laiema publiku ette. Kui meie leht teile meeldib, ei meeldi või teil on mõte, kuidas seda paremaks teha, palun kirjutage meile.

Roheline võrgustik

"Roheline võrgustik aitab inimestel öelda sõna sekka iseenenda elukeskkonna kujundamisel," kirjutab maastikukaitse magistrant Sirlu Pehme.

Lk 3

Tarbida vähem ja arukalt

22.–24. novembril toimub Tartu messikeskuses tänavane Baltimaade ainus ökomess roheline majanduse ja elamise teemal.

Ökomess "Elukvaliteet 2007" on kiiruga tehtud, aga inimeste huvi paistis juba enne messi algust olevat küllaltki suur. "Mulle on helistanud mitu inimest, kes organiseerivad messile tulekuks bussi," ütles projektijuht Aare Loodus. Huvi messi vastu on tundnud näiteks koolid, kus keskkonnateemaga põhjalikumalt tegeletakse.

"Mess kutsub kaasa mõtlema, kuidas oleks arukas tarbida. Et kaubad peaksid olema võimalikult lähedalt pärit, sõbralikud nii su keha kui keskkonna suhtes. Näidatakse kaupu ja tehnoloogiaid, mis on keskkonnasõbralikud, tõestamaks et see pole ulmevaldkond ning et rohelis eluviisi järgides ei pea

koopasse tagasi kolima," võtab messi sisu kokku Sirlu Pehme, kes esindab ökomessil EMÜ keskkonnakaitse üliõpilaste seltsi (KÜS) ja organiseerib ka Eesti mahepõllumajanduse sihtasutuse mahetoodete letti.

Messilt võib leida suisa kaks päikeseenergia "maaletoojat", kodumaist seepi ja šokolaadi, Šveitsi kosmeetikat ja palju muud. Silma torkab, et suhteliselt palju on messil vahendajaid, mitte isetegijaid. "Tootjaid on meil rohkem küll, kuid nad on väikesed ning probleeme on töötlemisega, mistõttu praegu veel palju ökokauppa imporditakse," tõdes Sirlu Pehme. Päris tühjale kohale esimene ökomess siiski ei tule. Seitsme aasta eest korraldati Tartus koos rootslastega tehnoloogia-messi.

Jätk lk 2

EMÜ KÜS

ehk pika nimega Eesti Maaülikooli Keskkonnakaitse Üliõpilaste Selts on Maaülikooli keskkonnahuviliste tudengite organisatsioon. Oleme noor ja tegus selts – koos on käidud 6 aastat, tegevliikmeid ligi 60 ning hüüdlause: "Kõik ühiselt sohu ehk KÜS!"

KÜS-lased käivad koos filmiõhtutel, talgutel, ekskursioonidel, matkadel ja koolitustel ning tähistavad olulisi pidupäevi. Kõige ekstreemsem tegevus on külmamatk jaanuarikuus, suuremad projektid aga Talveakadeemia ja Suveakadeemia kaaskorraldus.

Koolis korraldame igal aastal teabepäeva Tegijalt Tudengile, kus juba koolipingist läinud ja tööle asunud jagavad oma tarkust, kuidas leida töö- või praktikakohta, millele tudengipõlves rohkem tähelepanu pöörata jms.

KÜSis tegutsemine annab erialaseid teadmisi ja kontakte, korralduskogemust ning pakub mõnusat ja arukat seltskonda.

Ökomessi koostööpartnerina usub KÜS, et keskkonnaprobleemid ja nende lahendused tuleb tuua avalikkusse, et vastutustundlik ja loodus säästev mõtlemine-käitumine saavutaks ühiskonnas ülekaalu.

Igapäevastest piasiasjadest alustades võib ökomessil KÜSi boksist saada selgust, kuidas teha märkide järgi tootepakenditel keskkonnasõbralikumaid valikuid. Maailma muutmine algab väikestest asjadest!

Elen Peetsmann,
KÜSi juhataja

Tarbida vähem ja arukalt

Põlvamaal on kaks aastat toimunud menukas ökofestival, kus tutvustatakse kätsi ehitamise ja meisterdamise viise ning müüakse looduspuhtaid tooteid.

Tartu mess püüab rohelise tehnoloogia ja isetegemise rõõmust valminud ja kasvanud mahetooted korruga nähtavaks teha. "Oleme liiga väike riik, et tehnoloogia ja mahetoote messi eraldi korraldada. Eks ta muidugi harjumatu on, et ühes saalis on koos mahetoit ja päikesepaneelid. Järgmisel korral proovime messi teha juba kahes hallis, millest üks on tehnoloogia ja teine mahetoidu ja kosmeetika päral," kergitas Loodus katet tuleva aasta plaanidelt. Et järgmine ökomess on juba 2008. aastal, selles on ta päris kindel.

Aare Loodus ja Sirli Pehme on ühte meelt selles, et ökomess ei tohiks ärgita-

Aapo Ilves

da inimesi veelgi rohkem tarbima, vaid pigem ikka vähem ja arukalt. Loodus ütleb, et teda isegi häirib termin "roheline elustiil". "Messi eesmärk on ikkagi näidata, kuidas saaks inimkond kauem elus püsida. Kui võtta looduselt nii palju kui võimalik, siis ei ole meid enam kauaks," ütleb Loodus.

Sirli Pehme peab heaks märgiks, et ökoteema võtab koha sisse ehitus-, auto- ja teiste messide kõrval. "Loodan, et külastajad teevad enese jaoks uusi avastusi, kasvab teadlikkus ja nii ka nõudlus ökokaupade järele ning need muutuvad lihtsamini kättesaadavaks."

Ek viib ökomess meid lähemale sellisele Eestile, mida vahendas pärast Põlvamaa ökofesti Uma Lehes Aapo Ilves: "Sõbör Löbo Ragner – timä om palkmajamiis ja -uurja – soovit' egält puult tuu jälle öko-sõna är jättä. Las om lihtsäle niimuudu, et ehitüs om ehitüs ja süük om süük, ku naa loomuligult ja latsi takast varastamalda tettü omma. Küprogist karpõ pistüaamisõ, jahvadõdust plastmassist ja püsümise kihvttest söögi kotsilõ om üts tõõnõ sõna, a tuud toimõndaja vast ei lupa siia kirotä."

Kortsleht ökomessi "Elukvaliteet 2007" erinumber

Lehe tegid

Ekke-Kristian Erilaid

Airi Hallik

Ilmar Kähr

Juta Luts

Sirli Pehme

Riho Raassild

Lüürika Rüütli

Ruth Tammeorg

Juta Tasa

Raul Veede

Kaastöö saada

kortsleht@gmail.com

Toimetusele ei luba käsikirjade

kohta midagi kindlat.

Aga anname oma parima.

Uus leht tuleb

detsembri alguses

goodkaarma

GoodKaarma jõulukingid

Ökoseebid, eeterlikud õlid,
ökokalender 2008, klaasist etted

www.goodkaarma.com
seep@goodkaarma.com Tel. 5348 4006

Roheline labürint

Mis on rohevõrgustik ja milleks me seda vajame, selgitab maastikukaitse magistrant **Sirli Pehme**.

Rohevõrgustiku mõte

Öko- ehk rohevõrgustiku idee sai alguse 1980ndatel aastatel Hollandist. Euroopa tasandil hakati sellele teemale tähelepanu pöörama 1990ndatel, mil võeti suund eluslooduse orgaanilisele sulandamisele keskkonnakujundusse.

Algne mõte seisnes linnade ühendamises roheliste koridoridega, et inimestele oleks tagatud pääs loodusesse. Hiljem lisandus võrgustikuline lähenemine looduskaitstes, kuna sai selgeks, et ainult kaitsealade kaitsmisest ei piisa.

Rohevõrgustik koosneb tugialadest ja rohekoridoridest. Tugialad on suuremad looduslikud alad, millele rohevõrgustik toetub, näiteks kuuluvad siia looduskaitsealad, linnualad, suuremad metsamassiivid ja väärtuslikumad veealad. Neist rahvusvahelise tähtsusega on alad, mille pindala ületab 100 km².

Süsteemi sidususe tagab see, et tuumalad on omavahel ühendatud rohekoridoride abil, milleks on tavaliselt jõeorud, lammi-alad, metsatukad või muud loodusliku ilmega joonelemendid. Sel moel saavad liigid liikuda ühelt alalt teisele ning ei jää isolatsiooni, tagatud on loodusalade kättesaadavus inimesele. Võrgustiku toimimine tagab inimese jaoks tähtsate protsesside nagu õhu puhastamise, aineringe ning pinna- ja põhjavee reguleerimise, samuti aitab kaasa bioloogilise mitmekesisuse

säilimisele ning leevendab inimtegevusest tulenevaid negatiivseid mõjusid.

Õiguslik regulatsioon

Planeeringuga EESTI 2010 on võimalik tutvuda aadressil:
<http://www.sisemin.gov.ee/public/tais2010.pdf>

Üleriigiline planeering EESTI 2010 määratleb rahvusvahelise ja üleriigilise tähtsusega tuumalad ja olulisemad koridorid ning püstitab ülesande maakonnaplaneeringute-

le. EESTI 2010 peab looduskeskkonna hea seisundi säilitamiseks oluliseks, et planeerimise ja tehniliste võtetega välditakse või kõrvaldatakse konfliktid rohevõrgustiku ja asustuse ning tee-ehituse vahel, andes aluse maakasutus- ja ehitustingimuste seadmisele maakonnaplaneeringutes.

Maakondlikul tasandil on rohevõrgustikku kuuluvad alad määratud teemaplaneeringutega **"Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused"**, nendega on võimalik tut-

vuda maavalitsustes kohapeal ning veebis. Teemaplaneering seab rohelise võrgustiku elementidele üldised kasutustingimused ja keskkonnameetmed, et tagada säästev areng.

Järgmine, tegelikult olulisim tasand on omavalitsuse üldplaneering, mis täpsustab rohevõrgustiku alad ja seab nende toimimist tagavad tingimused. Paljudes omavalitsustes on üldplaneering puudu või pooleli, seega on rohevõrgustiku printsiibid kohalikul tasandil sõnastamata.

Probleemid

Paljude omavalitsuste vaatenurk kujundatavale elukeskkonnale pole pikaajaline, vaid kitsas, lühiajaline ja majanduslike tuludekulude põhine. Arenguks peetakse peamiselt elamurajoonide kerkimist, teedeehitust, tootmisüksuste loomist ning seda sinna, kus arendajal parajasti maad on, mitte kus kõikide elanike huvides oleks parim võimalik variant. Põldudest

ja rohekoridoridest saavad elamumaad, eramajade vahele püstitatakse tööstus. Rohealad kui kvaliteetse elukeskkonna üks osa kipuvad jääma tahaplaanile.

Arendussurve on tugev linnade läheduses, rannikul ja siseveekogude kallastel. Uued elamurajoonid tuleks planeerida rohevõrgustiku aladelt väljapoole. Ka teed ei tohiks lõigata läbi rohekoridori. Kahjuks olukorras, kus omavalitsuse üldplaneering on tegemata, aga arendus käib täie hooga, ehitatakse ka rohevõrgustiku aladele ja hiljem tõmmatakse lihtsalt selle piire koomale. Enam on probleeme koridoridega, kuna tuumalad on tihti kaitseala staatuses.

Rohevõrgustikku kohalikul tasandil täpsustades kitsendatakse tihti peale omavalitsuse üldplaneeringuga rohekoridori piire. Eriti juhul, kui kohalikud elanikud ei osale aktiivselt planeerimises. Pealegi saab nii kergesti külalhullu sildi kaela, sest rohevõrgustiku pärast muretsejad on praktikas haruldased.

Üks rohevõrgustiku maaletoojaid Eestis, **Kalev Sepp** Eesti Maaülikoolist, kommenteeris, et kõige olulisem etapp on rohevõrgustiku täpsustamine ja konkreetsete meetmete sõnastamine omavalitsuse üldplaneeringus. Planeerimisprotsessis on võimalik kohalikel elanikel oma arvamust väljendada ja ettepanekuid teha nii rohevõrgustiku piiride kui ka kasutustingimuste osas.

Seega olge aktiivsed ja tutvuge kodukoha planeeringutega. Kui üldplaneering on koostamisel, öelge sõna sekka iseenda elukeskkonna kujundamisel!

Roheline jätkusuutlik ilmavaade

Viljandi ja Tartu mõttetalgutel kirjapandu põhjal vestab jätkusuutlikust maailmapildist Jüri Ginter.

Jätkusuutlik maailmavaade ei asu traditsioonilisel vasaku-parema skaalal, kuna see ei lähtu üksikute huvigruppidest vaid kogu ühiskonna ja looduse jätkusuutlikkusest piiratud ressursside tingimustes. Jätkusuutlik saab olla iga organisatsioon ning selle liige, tunnetades end osana ühiskonnast ja loodusest ning olles oma enesekäitumise ja põhimõtete teistele eeskujuks.

Jätkusuutlikkus tähendab võimekust uueneda pidevalt uuenevas keskkonnas. Senisest võetakse üle kõik see, mis on enast õigustanud ning mis sobib uuenenud keskkonda.

Jätkusuutlikkus on loomulik ja tugineb iseregulatsioonile, õigustatud ei ole enneaegne tegutsemine ega liigne viivitamine.

Jätkusuutlikkus võimaldab kaasas käia paratamatute muutustega võimalikult valutult ja funktsioneerida võimalikult efektiivselt.

Jätkusuutlikkus eeldab hoidumist raiskamisest (kütuse, inimese ja raharessursid on piiratud) ja reostamisest (jäätmel, müra, sõim jms).

Jätkusuutlikkusele on omane avatus. avatud loomusega kogukonda ja ühiskonda soovitakse tulla ja seal soovitakse olla.

Jätkusuutlikkuse aluseks on eetilised, vastastikune arvestamine (mille eelduseks on teadmised), abistamine ja toetamine (puuduste, näiteks alkoholism, kritiseerimise või mahavaikimise asemel toetatakse nendest vabanemist), elukestev õpe, koostöö, täiendus, osadus ja osalus ning pidev eneseanalüüs.

Inimesi julgustab tegutsema "valge kadedus": kui teised suudavad, siis suudan ka mina. (See on teatud mõttes vastand "mustale kadedusele": kui minul ei ole, siis ei tohi ka teistel olla.)

Konkurents seisneb konkreetse ülesande täitmiseks sobivaima inimese või organisatsiooni väljasegitamises, hoidutakse (sihiliku) kahju tekitamisest nendele, kes ei osutu väljavalituks.

Jätkusuutlikkus: sõnad ja näited

♦ **Osadus** – oma koha teadvustamine organisatsioonis ja ühiskonnas inimese ja tema kaaslaste poolt sarnaselt, vastuvõtlikkus, reageerimistundlikkus, valmidus anda nõu või abi ja valmidus teistelt nõu või abi saades seda tunnustada (ingl *responsiveness*, üks osaluse komponente).

♦ **Sinised lehed**. Laps joonistas puulehed sinistena. Õpetaja küsis – miks? Lapsel läks roheline pliiats katki. Aga naabril oli ju roheline pliiats küll? Küsiti naabril: kas sinu käest küsiti abi? Jah, küsiti ja ma andsin, aga ta vastu ei võtnud. Õpetaja ütles: tuleb nii anda, et teine saaks vastu võtta.

♦ **Osalus** – ühine arutamine ja tegutsemine ning jagatud vastutus. Osalevad need, kes antud teemat, piirkonda vms oluliseks peavad. Osalemine on vabatahtlik, samas ei saa teised osalejaid takistada või pidurdada nende tegevuse ignoreerimisega.

♦ **Täiendus** – solidaarsus. See põhimõte lähtub tõsiasjast, et ükski inimene pole täiuslik ja ei suuda üksi inimeseks saada ja jääda. Inimesed on erinevad ja tänu sellele täiendavad vastastikku üksteist.

Raudale talu

Alam-Pedja
looduskaitseala
mesi ja mee tooted,
vahaküünlad
Tel. 56635744

Jõgeva mk. Jürikäla
raudaletalu@gmail.com

mesi maitseb hästi!

Tutvustame keskkonda säästvat tehnoloogiat

Sooja vee saamiseks:

**lamekollektorid
vaakumtuub kollektorid
supertuub kollektorid**

Elektri saamiseks:

**väikese võimsusega tuulegeneraator
polükristall päikesepaneel**

ASUME A- HALLIS

 OÜ REINU REKLAAMIBÜROO

Rohelise erakonna maailmavaatest

Peep Mardiste,
EERI programmi-
toimkonna asejuht

Riigikogu valimiste eel süüdistati uut rohelist erakonda, nagu puuduksid sel seisukohad teistes aldkondades peale keskkonnakaitse. Erakonnal siiski oli ja on põhjalik programm. Milline on Erakonna Eestimaa Rohelised maailmavaade?

Alles napp pool aastat enne 2007. a riigikogu valimisi sündinud rohelist erakonda võrreldi algul palju eelmise tulijaga Eesti poliitikasse – Res Publicaga. Roheliste tegevus on siiski näidanud, et ollakse eelmisest uuest tulijast väga erinevad. Roheline erakond ei tulnud agressiivse meediakäraga ega uhkustanud sellega, et ollakse ilusaimad, ausaimad ja targimad. Samuti suutis roheline erakond isegi valimiste eel hoiduda teiste erakondade halvustamisest.

Kaks roheline erakonna seisukohtade alustala on jätkusuutlikkus ja otsedemokraatia. Jätkusuutlikkuse taga on soov vähendada tänast ressurside raiskamist ja elamist nii planeedi kui tulevaste põlvete ar-

velt. Eestis on hetkel sellise raiskamise musternäidiseks energeetikasektor, kus roheline erakond soovib esmajärjekorras olulisi muutusi saavutada. Otsedemokraatia rakendamine peaks suurendama kodanike võimalusi osaleda Eesti jaoks oluliste otsuste tegemises hoopis sagedamini, kui vaid kord mitme aasta tagant valimistel. Rohelise erakonna jaoks on oluline, et nii jätkusuutlikkuse kui otsedemokraatia põhimõtteid rakendatakse täies ulatuses ka erakonna enda otsustes ja tegevuses.

Vasak- või parempoolsed?

Eestis püütakse igat parteid paigutada vasak-paremskaalale. Seda on püütud

ka roheline erakonna puhul, kuid mitte väga õnnestunult.

Erakonna programmis olla nii selgelt vasak- kui ka parempoolseid seisukohti. See on loomulik, sest erakond ise näeb end väljaspool vasak-paremskaalat, kuna ei tegele tootmisvahendite omandiküsimuse ega ümberajamise küsimustega.

Roheliste on keskseks teemaks see, kuidas meie kaasaegne ühiskond ümbritsevat keskkonda hävitamata edasi saaks toimida.

Rohelise erakonna juhatuse liige, majandusteadlane Paul Tammert on erakondade kaardistamiseks pakkunud kolmel valitsuskultuuril põhineva skaala – elitaristlik, individualistlik ja kogukondlik.

Loodetavasti saab roheline erakond ennast lähiaastatel sisulise tööga juba sedavõrd tõestada, et teda on võimalik nimeetatud skaalal defineerida. Paul Tammert ennustab, et roheline paigutuvad kusa-gile kogukondliku ja individualistliku valitsuskultuuri vahepeale.

Loodan ise, et erakond liigub pigem kogukondliku valitsuskultuuri suunas. Seda iseloomustab sotsiaalse kapitali ja võrgustiku väärtustamine, konsensuslik otsustamine, ühistegevus, jätkusuutlikkus.

Programm areneb koos erakonnaga

Rohelise erakonna tänane laiaulatuslik programm on kinnitatud liikmete poolt 2007. a suvisel üldkoosolekul Saaremaal Leisis. Et aga erakonna liitmise ja enesekehtestamise kiired ajad on möödas, tegeletakse praegu ka programmi põhjalikuma ülevaatamisega.

Oktoobris 2007 peeti esimene avatud ruumi vormis arutelu, et kaardistada need ühishäärtused, millele toetudes sõnastada erakonna aluspõhimõtted, visioon ja missioon.

Sellisel põhjal peaks olema juba lihtne erakonna programmilised seisukohad uuesti üle vaadata.

HUNT
T R Ü K K
Kadaka tee 62A
Tallinn 12618
Tel. 56492228
antti.hunt@mail.ee

Puuvillaste toodetele digitaaltrükk väikesed kogused soodsas hinnaga

Kitsepiimatooted

- ▶ kitsepiimajuust
- ▶ kitsepiimaseep
- ▶ salvid kitsepiimavõist

Pärnumaa
telefon 53 878 893

Ökoturism hoolib loodusest

Mis on ökoturism ja mispoolest see meile hea on, selgitab Soomaa loodusturismi korraldaja Aivar Ruukel.

Turismist on viimase veerandsajandi jooksul saanud oluline majandusharu. Hoogustuv reisimine ja vabas õhus harrastatavad tegevused avaldavad märkimisväärt mõju looduskeskkonnale. Seoses sellega on tekkinud vajadus kontrollida turismist lähtuvaid keskkonnamõjusid ning käibe on tulnud ökoturismi mõiste. Ökoturism on vastutustundlik reisimine, mis toetab loodus- ja kultuuripärandi säilimist ning kohalike elanike heaolu (Eesti Ökoturismi Ühenduse definitsioon).

Vastutus algab seejuures reisi planeerimisest. Igal turismipiirkonnal on olemas looduslik, sotsiaalne ja kvalitatiivne ehk turistik taluvusvõime.

Turistik taluvus toimib küllastajate endi seas. Kusagil on piirid, millest suurema külustusintensiivsuse korral reisikoha ainulaadsus ja ehedus väheneb ning turistide maksevalmidus langeb. Looduslik taluvusvõime märgib piire, kus turism toob kaasa negatiivseid muutusi loodusele.

Sotsiaalse taluvusvõime määrab kohaliku elanikkonna kannatus: kui turistide on liiga palju või nende käitumine häiriv, ei taheta külalastajaid enam heal meele vastu võtta.

Turismiettevõtjatelt ja teistelt -asjalistelt eeldab ökoturism vastutustundliku turundust ja turismikorraldust, et turistide tegevus jääks eelpool kirjeldatud taluvusvõimete piiridesse ning et turistide oleks reisieelselt teavitatud kohalikest (nii looduskaitselastest kui ka sotsiaalsetest, kultuurilistest) oludest, tavadest ja reeglitest.

Ökoturism pole eelkõige mitte toode, vaid reisimis- ja reisikorraldusviis. Mitte "Kus reisitakse?", vaid "Kuidas reisitakse?"

Ökoturismiühenduse olulisemad tegevused käesoleval ajal:

✿ *ökoturismi õppekava väljatöötamine Võrumaa Kutsehariduskeskuses, vt www.ecoll.ee*

✿ *ökoturismi kvaliteedimärgise EHE edendamine, vt www.ecotourism.ee*

Ökomessi "Elukvaliteet 2007"

✿ Austan Loodust OÜ

Herne 6, 10135 Tallinn, tel 646 3022
e-post: tiiu.saks@gmail.com
Öko- ja õiglase kaubanduse toodete ja joogatarvikute hulgimüük. Roheline toit, koduhooldustooted, naturaalkosmeetika ja kehahooldustooted, riided meriinovillast, siidist ja orgaanilisest puuvillast.

✿ Biostore OÜ

Mustamäe tee 171-27, 12913 Tallinn, tel 51 41 811, e-post: helve.karo@biostore.ee. Biologunevad prügikotid, biologunevad koerakakotid. Konteinerikaitsekotid, toidukaubakotid, põllumajanduskile.

✿ Casada Trade OÜ

Merivälja tee 70-37, 11911 Tallinn
tel 52 94 452, e-post: info@casada.ee
Trenazöör lihaste tugevdamiseks, massaažipadi, allergiavaba magamis padi.

✿ Ecodeck Grupp OÜ

Kesk-Sõjamäe 24, 11415 Tallinn, tel 605 8108, e-post: irina@ecodeck.ee. Moodul-kate ja muud puittooted Siberi lehiseist.

✿ Eco Oil OÜ

63419 Valgjärve, Põlvamaa, tel 55 580 003, e-post: gunnar@ecooil.ee

Külmpressitud linaõli, toonitud linaõli, männitõrv, põrandõli, saunaõlid, tõrvaõli, terrassiõli, valge tõrv, täispuidust aiamaööbel, linaviit, heitveesüsteemid.

✿ Eesti Mahe TÜ

Eeruma 8, 75401 Kiili vald Harjumaa, tel 56 566 489. Helbed, jahud.

✿ Erakond Eestimaa Rohelised

Toom-Rüütli 10-3, 10103 Tallinn, tel 50 49 636, e-post: s.pehme@gmail.com
Erakonna infomaterjal ja inimesed.

✿ Futuren OÜ

Riia 181a, 51014 Tartu, tel 55 577 790, e-post: info@futuren.ee. Väikelahendus-energiatootmise ja ökoehituse. Päikese- ja tuuleenergia seadmed.

✿ Goodkaarma

Kuke küla, 93823 Kaarma Saaremaa tel 53 484 006, e-post: seep@goodkaarma.com. Ökoseebid.

✿ Ilmar Mõlter. Mahemesi.

✿ **Jaano Helmeste FIE**
Luige 5, 50403 Tartu, tel 51 01 869
e-post: jaanohelmeste@neti.ee. Taastoodetud paberist postkaardid ja kalendrid.

✿ Just Cosmetics OÜ

Pärnu mnt 28-1, 10141 Tallinn, tel 627 2810, e-post: urve.staub@mail.ee

Šveitsi looduslikud ja profülaktilised toimega kosmeetikatooted ja toidulisandid.

✿ KÜS

Kreutzwaldi 52, 51014 Tartu
tel 52 52 063 e-post: kys@emu.ee
Eesti Maaülikooli Keskkonnakaitse Üliõpilaste Selts tutvustab, milliste märkide abil toodete pakenditel teha kaubanduses keskkonnasõbralikumaid valikuid.

✿ Kõlleste Kommimeistrid OÜ

Veski, 63511 Kõlleste vald Põlvamaa, tel 55 697 593 e-post: imre@kommid.ee
Käsitöökommid, mesi, šokolaad.

✿ Liisi Kutkina

Mikitamäe vald, Põlvamaa. Teesegud.

✿ Loodusajakiri

Tartu mnt 63, 10115 Tallinn, tel 611 5320, e-post: loodusajakiri@loodusajakiri.ee. Loodusest ja teadusest kirjutavad ajakirjad.

✿ Looduspere OÜ

Regati pst 1, 11911 Tallinn, tel 53 458 727
e-post: evelyindsalu@hotmail.ee. Lapsekandmisvahendid, mänguasjad, hügieenitooted, kodu- ja puhastusvahendid, rippkiiged ja -toolid, rõivad, lastetarbed.

✿ Nikoprim OÜ

Kalda 9a, 11625 Tallinn, tel 681 8562, 56 495 998 e-post: oleg@nikoprim.ee
Keemiavabad veekäitlusseadmed.

✿ Olivello. Astelpajumoos.

✿ Pajumäe talu

Abja-Vanamõisa, 69406 Abja vald Viljandimaa, tel 56 473 123 e-post: veidenberg@hotmail.ee. Mahepõllumajanduslikult toodetud ja töödeldud piimatooted – jogurtid, kohupiimakreemid.

✿ Radoonitõrjekeskus

Allika tee 1, 76403 Saue, tel 56 987 330, e-post: info@radoonitõrjekeskus.ee
Professionaalne abi radooni mõõtmisel maapinnas ja elamutes. Uutes hoonetes ei tohi radooni tase ületada 200 Bq/m.

✿ Raudale talu

Mustamäe tee 128-28, 12911 Tallinn tel 56 635 744, 56 492 228 e-post: anti.hunt@mail.ee. Mesi, vahaküünlad, taruvaigutõmmis, tervise amps.

✿ Reinu Reklaamibüroo OÜ

Pärnu mnt 388a, 11612 Tallinn tel 50 19 400 e-post: rrb@rrb.ee
Päikesekollektorid, PV polükristall paneel, 500 W tuulegeneraator, päikeseküttautomaatika 2 erinevat lahendust.

✿ Roheline Värav

www.greengate.ee
Eestimaa Looduse Fondi loodus- ja keskkonnuuduste agentuuri internetiportaali.

✿ Räpina Paberivabrik AS

Pargi 23, 64505 Räpina, tel 50 40 600 e-post: margus@rappin.ee
Taastoodetud papist ja paberist tooted.

✿ Saviukumaja OÜ

Kesa 2, 63307 Põlva, tel 53 480 003
e-post: ukusavimaja@hotmail.ee. Savihoonete rajamine ja renoveerimine. Savi- ja lubikrohvitoed. Ehituskeraamika, kergsaviplokiid, savikrohv müük, looduslikud värvid.

✿ Starfeld OÜ

68410 Hummulu, Valgamaa, tel 52 85 715, e-post: toomas@starfeld.ee. Põhubriketipressid, küttekattlad, biomassipõletid.

eksponendid

*Tadelakti Koda OÜ

Mammaste, 63211 Põlva vald, tel 56 472 238, e-post: ttkasik@hotmail.ee. Tadelaktitehnikas vannitubade, ahjude ja kaminade viimistlus. Ökoehitusnõustamine.

*Tartu LV Linnamajanduse osakond

Raekoja plats 3, 51003 Tartu, tel 736 3243, e-post: tiit.kauinisaare@raad.tartu.ee. Tartu – roheline elukeskkonnaga linn.

*Tartu Ülikooli Eesti Geenivaramu

Tiigi 61b, 50406 Tartu, tel 52 19 871, e-post: kristiina.gerassimova@ut.ee. Tervise-, sugupu- ja geeniandmete kogu.

*Therm OÜ

Rapla 4-3, 11312, tel 56 677 884, e-post: info@therm.ee. Seinte soojustamine soojusvahuga. Kanepivilla hulgimüük.

*Tiivi Libert

EPT 12-23, 86602 Paikuse vald Pärnumaa tel 55 676 200 e-post: tiivi13@gmail.com. Kitsepiimatooted: juust, seep, salvid.

*Triip AS

Väike-Turu 8, 51013 Tartu, tel 733 1400. Roheline trükis.

*Tsuburka talu

Jaanilille tee 10, 12015 Tallinn, tel 51 41 946. Mahetalukaup: kreemid (mahemesi), savi (kosmeetikaks, raviks, nahahoolduseks), ravimtaimed (kaer, tatar jt).

*Vändra Leib OÜ

Jannseni 2, 87701 Vändra, tel 446 7059, e-post: vandraleib@hotmail.ee. Maheleivatooted.

Mahetoit maitseb mahedalt

Sirli Pehme,
maastikukaitse
magistrant

Mahepõllumajandus on loodus- hoidlik tootmisviis, mis põhineb tasakaalustatud toitaineringel ning kohalike taastuvate ressurside kasutamisel.

Mahetootmises on keelatud mineraalväetiste, sünteetiliste taimekaitsevahendite, kasvuregulaatorite, geneetilisel muundatud organismide ning kunstlike lisaainete kasutamise tootmise ja töötlemise käigus. Olulisel kohal on loomade heaolu – et oleks tagatud võimalused liigi loomuomaseks käitumiseks, kehtestatud hoone või õueala pindala suurus ning reeglid toidu ja ravimite kohta.

Umbrohu, haiguste ja kahjuritõrje meetodid põhinevad looduslikel protsessidel, pearõhk on ennetusel (sobivad külvikorrad, kahjurikindlamad sordid, looduslike vaenlaste esinemise soodustamine).

Uuringud on näidanud, et mahetoit sisaldab rohkem vitamiine, mineraalaineid, antioksüdante ning oluliselt vähem taimekaitsevahendite jääke kui intensiivtoodang. Näiteks Eestis müügilolevatest sissetoodud viinamarjadest on ühest proovist leitud 8 erineva taimekaitsevahendi jääke. Ohutuse seisukohast hinnatakse enne taimekaitsevahendi turule lubamist ja tootes lubatud normide kehtestamisel põhiliselt üksikute ainete toimet, mitte kemikaalide võimalikku kokteiliefekti, mida suure tõenäosusega oma igapäevatooduga kaasa saame. Eri kemikaalide arv ühes tootes on aasta-aastalt tõusnud ja see tõstab terviseriske, seega on mahetoit tervisele kasulik.

Mahepõllumajandus on keskkonnasäästlikum ja elustikusõbralikum toidutootmise viis. Mahetootmisüksustes on bioloogiline mitmekesisus suurem, kuna soositakse kahjuritõrje looduslike vaenlasi, ei kasutata kemikaale ja erinevaid elupaiku on rohkem. Nii on süsteemil oma loomulik tasakaal.

Sellise tootmisviisi puhul jäävad pinnasesse ja veekeskkonda ning sealtna ka organismidesse sattumata agrokemikaalid. Kui- gi mahetooted on kallimad, sest kemikaalide asemel kasutatakse enam tööjõudu ja tuleb täita loomade heaolu jmt seotud rangeid nõudeid, võib pikemas perspektiivis olla mahetoit ka majanduslikult kasulik. Tulevikus on siis võimalik nautida kvaliteetsemat keskkonda ja kokku hoida kuludelt, mis muidu lähevad tervise- ja keskkonnaprobleemide lahendamisele. Näiteks Hollandis kulutatakse aastas ühe hektari vee puhastamisele agrokemikaalide jääkidest aastas üle 85 miljoni ning Suurbritannias üle 200 miljoni euro.

Eestimaised mahetooted ei ole praegu eriti laialdaselt saadaval, peamiseks takistuseks on saanud probleemid töötlemisega ja väiketootja suutmatus varustada kauplusi stabiilsete suurte kogustega. Tähtis roll on nõudlusel – tarbijal tasub kauplustes küsida mahetooteid, siis need sinna müügile ka jõuavad!

TADELAKTI KODA OÜ

pakub järgmisi teenuseid:

- tadelaktitehnikas vannitoad, aurusaunad, valamud, ahjud, kaminad
- siseviimistlustööd (savi- ja lubikrohvitööd, maalritööd)
- ökoehitusalased konsultatsioonid
- tadelaktikoolitus

telefon 56 472 238

e-post: ttkasik@hotmail.ee

www.tadelaktikoda.ee

Head eestimaalased!
Edendamaks rohelist maailmavaadet meie ühiskonnas,
korraldavad **Erakond Eestimaa Rohelised,**
Eesti Tuuleenergia Assotsiatsioon ja Roheline Värav
Avatud Ruumi mõttetalgud

ÖKO-EESTI?

Üritus toimub **laupäeval, 1. detsembril** Tallinnas, **Rocca al Mare** koolis aadressil **Vabaõhumuuseumi tee 8.**

- 11.00** Registreerumine ja hommikukohv.
- 12.00** Tervitused partneritelt
- 12.30** Fred Jüssi: "Roheline ja rohetu vaade"
- 12.50** Marek Strandberg: "Ökoriik ja keskkonnajulgeolek"
- 13.10** Prof. Eero Paloheimo: "Euroopa esimene ökolinn Eestisse?"
- 13.30** Hardo Aasmäe: "Läänemerejulgeolek ja merepiir"
- 14.00** Lõuna. Tutvumine Rocca al Mare kooliga. Dispuudid teemal: "Eesti tuleviku "kolm vaala": energeetika, haridus ja demokraatia"
- 15.00** Tulevikuenergeetikast vestlevad Andres Tarand ja Valdur Lahtvee
- 15.20** Tulevikuharidusest vestlevad Peeter Kreitzberg ja Mikk Sarv
- 15.40** Tulevikudemokraatiast vestlevad Eiki Nestor ja Marek Strandberg
- 16.00** Avatud Ruumi arutelud gruppides
- 19.00** Seltskondlik koosviibimine suupistete ja muusika saatel

Ootame mõttetalgutele kõiki, kes hoolivad sellest, et riik, majandus ja ühiskond ei areneks keskkonna arvelt.

Üritusel osalemiseks palume registreeruda e-posti aadressil: maireforsel@hotmail.ee või internetis: <http://roheline.erakond.ee>

Osalemistasu 100 krooni sisaldab kogu päeva **toitlustamise**. Erakonnaliikmetele osalemine **50 EEK**. **Üliõpilastele, lastele ja pensionäridele tasuta**. Osalemistasu saate maksta kohapeal ja sularahas või ülekandega erakonna kontole **221029698609**, selgitusse märkida: **osalemistasu**.

Lisainfo: **55 520 105** Katrin, **55 520 107** Alvi

AITA TÄNAVAKASS KOJU!

Kuidas Sina saad aidata?

- võta endale kass
  - paku hoiukodu
  - leia kassile hoiukodu
  - leia kassile päris kodu
  - paku transpordiabi
  - propageeri kasside ja koerte steriliseerimist ja kastreerimist
  - anneta vajalikke vahendeid (mänguasjad, pesad, tekid, toolid, kvaliteetne söök, liiv jne)
- Aidata saad ka, tehes annetuse **Eesti Looma-kaitse Seltsi** kontole **10220023863010** märksõnaga "Päästa loom". Igasugune abi on tere-tulnud ja vajalik!

Loomade Vabatahtlikud
<http://www.tuhat.net/kass>
otsibkodu@gmail.com
Lisainfo: **52 11 798** ja **55 77 019**

Eesti Noorsootöö Keskus korraldab õpilaste keskkonnaalaste uurimustööde konkursi,

kuhu oodatakse **6.-12. klassi** õppurite analüüsivaid **kirjutisi keskkonna või looduse teemadel**. Võistlustööde juures hinnatakse originaalsust, rakenduslikkust, teaduslikkust, kirjanduse otstarbekat valikut ja korrektset vormistust. Tööd hinnatakse klasside kaupa. Uurimuste esitamise tähtaeg on **1. märts 2008**.

Lisainfo: www.entk.ee

Erakond Eestimaa Rohelised

koduleht: <http://www.erakond.ee>

aadress: Toom-Rüütli 10-3, 10130 Tallinn
telefon: 55 520 107, Alvi Rand, büroo juhataja
e-post: info@erakond.ee

Tartu kontori aadress: Kitsas 3, 51003 Tartu

Kuidas Kortslehte tellida?

Rohelise lehena ilmub Kortsleht nii elektrooniliselt kui ka paberil. Kui soovid Kortslehte tellida, anna palun sellest toimetusele teada aadressil kortsleht@gmail.com, et me teaks su soovi arvesse võtta. Kirjuta ka siis, kui tahad tellida paberlehte. Teine võimalus on täita kupong siinsamas kõrval ja saata see lehetoimetuse aadressil.

Praeguse seisuga on lehetegemise kulud **13 krooni pabernumbri kohta**. Seega saavad soovijad tellida Kortslehte **järgmised kaks numbrit aasta lõpuni 26 krooni eest**. Järgmise aasta tellimus maksab **156 krooni**.
MTÜ Kortsleht konto number SEB Eesti Ühispanogas: **10220074667016**

Kortslehte veebileht elab aadressil <http://kortsleht.googlepages.com>
Kortslehte postiaadress on **MTÜ Kortsleht, Möldre tee 5-2, 10915 Tallinn**

Soovin tellida Kortslehte

Nimi.....
.....
.....

Aadress.....
.....
.....
.....

Telefon.....
.....